

GUTENBERG

Suomen Kirjallialiiton äänenkannattaja

• N:o 9 •

Finska Typografförbundets organ

Syyskuu 1 September	Tilauhintaa — Prenumerationspris Koko vuosikerta — Helt år 3 m. Irtonaisnumero — Lösnummer à 30 p.	Toimitus — Redaktion J. Höglund V. Forsström Vastaava — Ansvarig	Ilmoitushinta — Annonpris Petiiti-riviltä } Per petitrad } 25 P.	5:s vuosikerta 1897 5:te årgången
---------------------------	--	--	--	---

Suomen Kirjallialiitto. Finska Typografförbundet.

Tiedonantaja Liittohallitukselta:

Jäsenen muuttaessa osastosta on siitä *välttämättömästi* ensi tilassa ilmoitettava Liittohallitukselle.

Ne osastot, jotka eivät ole lähettäneet asia-miehen vaalin tulosta sekä hänen osoitteensa kehoitetaan lähettämään ne niin pian kuin mahdollista.

Toisen vuosineljänneksen tilit ovat saapuneet Porin osastolta.

Liittohallitus.

Förbundsstyrelsens meddelanden:

Vid medlems flyttning från afdelning bör det *ovilkorligen* med det första anmälas till Förbundsstyrelsen.

De afdelningar hvilka uraktlätit insända uppgift öfver ombudsmansval jämte dennes adress, bedes fordarsammast insända desamma.

Redovisning för andra kvartalet har influtit från Björneborgs afdelning.*

Förbundsstyrelsen.

Ilmoitettuja jäseniä. Anmälda medlemmar.

Helsingin osastosta: — Från *Helsingfors afdelning:* Stenberg, Karl Gustaf, latoja, sättere, $\frac{17}{8}$ 66. — Strömberg, Johan Emil, latoja, sättere, $\frac{19}{12}$ 68. — Jönsson, Jöns Edvard, latoja, sättere, $\frac{19}{1}$ 71.

Waasan osastosta: — Från *Wasa afdelning:* Henriksson, Karl Arthur, latoja, sättere, $\frac{14}{8}$ 60. — Lindblom, Johan, latoja, sättere, $\frac{14}{8}$ 60. — Keinonen, Otto, latoja, sättere, $\frac{7}{1}$ 75. — Huima, Hjalmar, latoja, sättere, $\frac{29}{10}$ 71. — Torriainen, August, latoja, sättere, $\frac{12}{3}$ 73. — Wiitanen, Wilho, latoja, sättere, $\frac{7}{1}$ 79. — Ojala, Johan A., latoja, sättere, $\frac{5}{11}$ 76. — Juslin, Sofia, latojatar, sättarinna, $\frac{10}{1}$ 75. — Åberg, Otto Albert, latoja, sättere, $\frac{7}{8}$ 58. — Klemets, Axel, painajaopp., tryckarelev, $\frac{12}{8}$ 76.

Turun osastosta: — Från *Åbo afdelning:* Hagman, Karl Fridolf, latoja, sättere, $\frac{31}{12}$ 72. — Hurme, Arthur Wilhelm, latoja, sättere, $\frac{25}{8}$ 75.

Yhtyneitä jäseniä. Inträdande medlemmar.

Helsingin osastosta: — Från *Helsingfors afdelning:* 598. Hagert, Michael. — 599. Pröckl, Ferdinand Max. — 600 Tallberg, Oskar Alexander.

Maarianhaminan osastosta: — Från *Mariehamns afdelning:* 601. Olsson, Pehr Hjalmar. — 602. Littenmanen, Karl Axel.

Muuttaneita jäseniä. Afflyttade medlemmar.

Helsingin osastosta: — Från *Helsingfors afdelning:* 391. Fant, K., 292. Niskanen, W., 296. Roth, J., 494. Holm, J. E., Waasaan, till Wasa.

Waasan osastosta: — Från *Wasa afdelning:* 537. Haggrén, E., 539. Hassén, O., 540. Salmi, A. A., Turkuun, till Åbo.

Porin osastosta: — Från *Björneborgs afdelning:* 410. Lindholm, K. G., Waasaan, till Wasa.

Eronneita jäseniä. Utgående medlemmar.

Turun osastosta: — Från *Åbo afdelning:* 574. Nässling, eronnut ammatista, upphört med yrket.

Wiipurin osastosta: — Från *Wiborgs afdelning:* 522. Mölsä, 523. Sundqvist, koska sairaspurahastoa ei ole perustettu, emedan ingen sjukhjelpskassa kommit till stånd. — 524. Siikanen, 525. Lindfors, eivät ole suorittaneet jäsenmaksuja, för bristande medlemsavgifter.

Diskussionsklubb.

Den som genomögnade Förbundsstyrelsens meddelanden i senaste nummer af Gut. läste väl med mer eller mindre blandade känslor, namnen på de 30-tal medlemmar, hvilka på grund af bristande inbetalning af medlems avgifterna, utslutits ur Förbundet. Och ännu flere sådana utträden torde kunna förväntas vid följande kvartalsredovisning. Detta är också ganska naturligt om man fäster uppmärksamheten vid den nästan mangranna anslutning till förbundet som vid årets början ägde rum och då detsamma stiftades. Den första entusiasmen dref en mängd personer att teckna sig som medlemmar, oaktadt de icke hade det ringaste begrepp om hvad med detta förbund egentligen menades samt äfven inbillande sig att för den 1 mark 50 penni som erlades skulle genast erhållas en mängd förmåner såsom sjuk-, begrafnings- och reshjälj m. m. Om de blifvit besvikna, är icke något att undra öfver ty fastän det ock nämnes om dessa understöds förmåner i förbundsstadgarna så är därmed icke sagdt att det i ett nu kan åstadkommas. Ännu andra finnas som af ett eller annat skäl icke vilja veta någonting af en organisation eller sammanslutning, vana som de äro att på krokvägar nå sitt mål.

Ofvannämnda förhållanden ha också varit föremål för diskussion inom enskilda kottierier. Mångt och mycket har därvid yttrats om orsakerna samt äfven föreslagits åtgärder för afhjäljande af desamma.

Bland annat har frågan om grundandet af en agitationsklubb eller, för dem som vädra något hämskt under detta namn samt hvilket äfven kan förefalla något inskränkt, diskussionsklubb tagit ny fart. Sådana ha existerat redan under en längre tid inom vårt fack i utlandet. Äfven några arbetareföreningar här i eget land ha upprättat klubbar i enahanda riktning och slutligen ha vi själf, för några år sedan haft en sådan, men hvilken snart upprörde, iföljd af det ringa intresse som ägnades densamma. Detta får dock för ingen del utgöra något hinder för ett nytt försök, ty det som ofta icke lyckas i dag, lyckas i morgon.

Desse klubbar ha utfört ett duktigt arbete på de platser där de värkat och hvarifrån frukterna af deras värksamhet sträckt sig äfven till andra orter, enär hela bildningssträfvet öfverlämnats i deras händer. Mången sofvande har ryckts upp ur sin ständiga dvala samt förvandlats till en ifrig medarbetare i kampen för ordnade förhållanden.

Hufvudpunkten i en sådan klubbs program bör vara en ihärdig agitation. Den skall lära sina medlemmar att riktigt agitera, ty huru ofta inslås ej oriktig väg i detta hänseende. I stället för att vara upplysande har den ofta blifvit äggande

och i hvilket fall densamma ledt till tanklösa handlingar. Organisationen nödvändighet bör klargöras för alla, ty icke sällan händer det, att en som ej ännu är själf öfvertygad, försöker bringa sin öfvertygelse åt andra.

Vid sidan af egna angelägenheter skulle äfven allmänna frågor inom klubben diskuteras samt väckas intresse för sådana. Hittills ha vi mycket litet eller alls icke befattat oss med dem.

Genom att föranstalta föredrag och lärokurser i olika ämnen samt genom att anskaffa värdefull literatur, efter råd och lägenhet, skulle den bidra mycket för bildningens höjande inom vårt fack, ännu hällre då denna gren i föreningsarbetet blifvit alldeles försummad.

Ofvannämnda är endast en kort framställning om ändamålet med en sådan klubb, hur den än må kallas. Sådana kunna äfven öfverallt i landsorten stiftas, där intresse finnes. I hoppet att ofvannämnda värkligen skall leda till något resultat sluta vi dessa rader.

— u —

Hiukkasen Graafillisesta osasta Tukholman näyttelyssä.

Näytteille asettajista täytynee asettaa *Tanskalaiset* ensisijalle. Sillä tämän erityis-osaston oli seura nimeltä „Förening för Boghaandværk i Kjøbenhavn“ toimitannut näytteille „Boghandlerforeningen i Kjøbenhavn“ seuran avustamana; käsittäen: seuran ulosantamia toimituksia, taiteellisia kirjainkansia seuran jäseniltä yhteisesti, piirustuksia (Bindesbøll, Hansen, Heilman, Larsen, Agnes Slott-Møller ja Hans Tegner), Köpenhaminan ammattikoulun oppilasnäytteitä la-touksessa, painamisessa ja kirjansitomisessa. — Paitsi näitä otti tähän erityisnäyttelyyn osaa vielä 18 taitelijaa alkuperäisillä piirustuksilla ja n. k. „ex-libris“ merkeillä; 16 numeroa käsitti tieteelliset seurat ja seurojen julkaisut; 13 kustannusnimeä; 12 numeroa kaivertajilta, kivipainajilta, puunpiirtäjiltä y. m. s.; 6 kirjansitojia ja 10 kirjapainoa. — Kaikissa näissä töissä näkyi heidän oma alkuperäinen koristelutapansa, ei juuri yhtään muissa maissa käytettyä näytettä. Näytteille asetettu kaikki erityiseen huoneeseen päärakennuksessa ja olivat hyvässä järjestyksessä tehden miellyttävän vaikutuksen.

Tätä puuttui *Ruotsalaisten* näyttelystä Pohjoismaisessa museorakennuksessa, kaikki hajallaan, sekasin koulujen ja lääkärivaroiden seassa, näytti juuri kuin olisi koetettu saada näyttämään enemmältä kuin mitä niitä todella oli. — Ruotsalaisten painojen näyttelystä on ensiksikin mainittava: toiminimet Centraalipaino, Hæggsström, Idun, Palmqvist, Marcus, Lindström, Pettersson, Köersner, André, Cederqvist ja Zachrisson'in yhteisnäyttely parhaana. Tässä onkin Tukholman tunnetuimmat nimet edustettuina, vähänlaisilla näytteillä, vieläpä tuo Göteporilainen Zachrisson — jonka „Boktryckerikalenderin“ jo suomalaisetkin tuntevat, siis tarpeetonta tässä erityisesti arvostella; kalenterissa olette kai myöskin nähneet ne isot kultamitalit mitkä liike sai Pariisin maailman näyttelystä, ne puhuu kyllin selvää kieltä liikkeestä. — Tallbergin, Beckmanin, Berlingin kirjakevalimon erityiset näytteet sietävät kyllä myöskin mainitsemisen. Kuninkaalli-

— Svenska Typografförbundet har afgifvit sin årsberättelse för 1896, hvaraf framgår bl. a. följande. År 1896 kunde Svenska typografförbundet fira sin 10-åriga tillvaro. Efter att i början hafva blifvit betraktad med misstroende icke blott från en del principalers sida utan äfven af typograferna själfva, har detsamma år för år tillvunnit i aktning och styrka samt betraktas nu som en faktor af stor betydelse, som alltid bör tagas med vid betraktandet af frågor som angå yrkets gemensamma angelägenheter.

Behållningen i reshjälpskassan som vid 1896 års början var kr. 5,844: 90 utgjorde vid dess slut 8,417: 36. I reshjälp har under året utbetalts kr. 6,170: 50, i hvilken summa ingår äfven utbetaltdt arbetslöshetsunderstöd.

Medlemsantalet som vid årets början var 1,934 utgjorde vid dess slut 2,166. Afdelningarnes antal inom förbundet var 56.

De olika kassarna tillsammans, utom sjukkassan, hade under året stigit från kr. 19,975: 42 till kr. 31,898: 16, hvilket kan anses vara ett utmärkt resultat.

— En amerikansk statistiker har beräknadt att årsupplagan för alla jordens tidningar och tidskrifter stiger till 12 miljarder, till hvilka framställande erfordras 782 milj. kilogram papper.

— Under ett år har antalet i Italien utkommande tidskrifter sjunkit från 2,682 till 2,178. Härtill äro det dåliga nationalekonomiska förhållandena orsaken och hvilka allt fortfarande äro i nedåtgående.

— Typograferne i Belgrad strjka sedan den 2 juni. Lönen har på senaste tiden blifvit betydligt nedsatt, hvarför de nu fordra att densamma skall höjas. Äfven fordras förkortning af arbetstiden från 10 till 9 timmar. I Serbien är arbetstiden i vårt fack 10 å 14 timmar och betalningen högst usel. Sedan 1 april detta år slöt sig Serbien till typografernes internationella sekretariat, men är icke ännu berättigad till understöd. Hjälp har dock försäkrats från flere typografförbund.

Om denna arbetsinställelse meddelar typografernes internationella sekretariat i ett cirkulär dateradt i medlet af juli, följande:

Lönerörelsen tager allt större dimensioner, i det att numera äfven arbetarne å privattryckerierna slutit sig till de strjkkande. Ur telegram och skriftliga meddelanden framgår, att de serbiska kollegerna hoppas på en gynsam utgång af kampen trots de af polisen iscensatta förföljelserna. Så blef bl. a. understöds-kassan tagen i beslag men lyckligtvis voro pänningarna ännu intakt, så polisen fick aftaga med lång näsa. Ordföranden, viceordföranden och 35 kolleger ha blifvit häktade samt de två föstnämnda dömda till 10 dagars fängelse. Den serbiska befolkningen sympatiserar med de strjkkande. Isynnerhet är den serbiska arbetareklassen intresserad af utgången. Skulle densamma ändas med seger för typograferna så vore en allmän serbisk arbetarerörelse förestående.

Vårt fack i Österrike.

För att erhålla en riktig kännedom om löne- och arbetsförhållandena samt prisen på lefnadsförmödenheterna i Österrike innan den nye normaltariffen skulle träda i kraft — 1 Januari 1896 — lät förbundsstyrelsen därstädes i December 1895 upptaga en statistik öfver desamma. Denna statistik som nu föreligger i tryck lämnar en utmärkt bild af förhållandena därstädes. Ur statistiken, omfattande 32 stora oktavsidor och två bilagor, lämna vi här nedan följande sammanträngda utdrag:

Förbundet består af 13 landsdelar eller provinser, hvilka hvar och en för sig bilda en förening. Af dessa ha 11 föreningar lämnat tillfredställande svar, 1 förening (Salzburg) har icke inkommit i tid med sina uppgifter, hvarför desamma ej kunnat användas samt 1 (Triest) alls icke insändt några sådana. Af statistiken

framgår, att inom dessa 11 föreningars värksamhetsområde finnes 773 tryckerier och 27 stilgjuterier af hvilka endast 555 af de förstnämnda och 25 af des sistnämnda lämnat upplysningar.

Med hänsyn till de sanitära förhållandena i arbetslokalerna, meddelas, att endast 65,22 % uppfyllas de hygieniska fordringarna, medan 34,78 % eller öfver en tredjedel förklaras som mörka, otillräckligt ventilerade och osnygga. Häraf må dock icke slutas att två tredjedelar äro fullkomligt tillfredsställande, ty nästan alla tryckerier ha en eller annan brist.

Hvad arbetstiden beträffar upplyses, att 2 tryckerier ha 7 timmars arbetstid, 2 8 t., 51 9 t., 235 9½ t., 238 10 t., 10 10½ t., 10 11 t. och 11 12 t. För jämförelsens skull kan anföras att 1892 fanns endast 1 tryckeri med 8½ t. arbetstid, 20 med 9, 203 med 9½, 226 med 10 och 46 med 11 t. arbetstid, således ett ganska godt resultat i kampen för kortare arbetstid under 3 års tid.

Antalet sättare i ofvannämnda landsdelar belöper sig i allt till 5,339, hvaraf 3,538 ha fastlön och endast 1,801 arbeta på beräkning. 1892 funnos 2,691 sättare med fastlön och 1,462 på beräkning.

Elever och buntmakare finnes 1,740, således 24,58 % af hela sättareantalet medan förhållandet 1892 var, att lärningarnas antal utgjorde 28,61 %. Som man ser, har under loppet af 3 år gjorts betydliga framsteg såväl med hänsyn till afskaffandet af beräkningsarbetet och som vid inskränkning af elevernas antal. Tryckare funnos 1,195 förutom 513 elever, hvilka sistnämnda således utgöra 30,04 % af tryckareantalet (1892 utgjorde de 31,19 %).

Arbetslönen har i genomsnitt varit pr vecka: för sättarne på fastlön 11,16 guld., för beräkningssättarne 13,89 och för tryckarne 13,04. (1 Guld. = Fmk 2,10).

Statistiken innehåller äfven en tabell med redogörelse för öfverarbetstimmarne 1895. Trots att från många städer antalet öfverarbetstimmar icke kunnat uppgifvas, erfar man dock att det erfordrats icke mindre än 302,557 timmar öfverarbete. Antages att samtliga 12,907 vid boktryckerier och stilgjuterier anställda personer deltagit häri erhålles 23½ timme på hvarje person. Beräknas arbetstiden i genomsnitt till 9½ timme och arbetsåret till 300 dagar, så inser man, att icke mindre än 106 arbetslösa hade kunnat ha full sysselsättning och icke varit tvungna spatsera omkring med en tom mage. Men det är att hoppas att arbetarnes mäktiga organisation skall äfven härvidlag kunna värka mycket godt.

(Ur Typograf Tidende.)

Något om och till våra lärlingar.

Ur Tiden för Boktryckarkonst.

Det är en mindre tilltalande företeelse att se gossar, som skola lära boktryckeriyrket, arbete dag efter dag utan hjälp, utan undervisning, utan ledning af dem, hos och för hvilka de arbete. Det finns dock många gossar i den ställningen, skriver signaturen J. E. J. i *American Bookmaker*, hvilka, ehuru de hysa en liflig önskan att komma framåt, endast få sysselsätta sig med de enklaste arbeten. För sådana skola kanske följande vinkar i accidenssättning, ehuru få och allmänna, vara till någon nytta.

Om de unga typograferna endast ville tillgodogöra sig de idéer och erfarenheter, som af deras mera framstående föregångare blifvit nedlagda uti tekniska läroböcker, skulle de alltid därpå kunna inhämta något, som vore dem till nytta. Som det nu är, lita de för mycket på hvad de kunna uppsnappa inom officinen; af undervisning få det litet eller intet. Därför skall i denna uppsats gifvas några enkla råd till de unga.

Den unge typografen bör alltid ihågkomma, att särskildt vår tid fordrar det bästa i kvalitet, i arbetsskicklighet, i uppträdande, — i allt, och

han skall börja sin bana med fast beslut att, så långt hans förmåga sträcker sig, fylla dessa fordringar. Liksom man vet, att mannen i allmänhet dömes efter det sällskap han umgås med, så bör den unge nutida typografen också komma ihåg, att han bedömes efter det arbete han värkställer, och att fordringarna på detta område ökas år från år till följd af täflan och nya metoder.

Den unge typografen har vanligen en hård väg att trampa, beroende, som han är, af en mängd mer eller mindre gynsamma omständigheter, hvilka, jämte hans egen flit och begäring, inverka på huruvida han skall blifva en fulländad konstnärlig sättare eller en ordinär verkställare. Accidensbranschen inom yrket är fyllt med arbetare, hvilka rätteligen borde inträngas i den sistnämnda kategorien; deras anspråk på skicklighet har ingen grund, åtminstone ingen tillräcklig för att berättiga dem till den högre rangen, och detta förhållande är ofta nog deras eget fel. Dock bör den unge sättaren sträfva högt: det ligger icke något orätt i denna sträfvan — tvärtom — ty de, som äro tillfredsställda med att i sitt arbete endast uppnå hastighet och rutin, komma sällan längre än till graden af vanliga värkarbetare.

Utan tvifvel har mången ung typograf haft en brinnande önskan att erhålla mera hjälp och ledning än den, som motvilligt eller halft motvilligt lämnats honom af kamrater och förmän. Om vi blefve skickade i skola utan någon hjälp för våra studier, så skulle vår lott i afseende å kunskaper blifva sorglig nog, och något liknande är hvad som oftast händer å våra officiner nu rör tiden med afseende å lärningarna.

Om vi nu emellertid utgå från att en eller annan af lärningarna i fråga besitter någon liten kännedom om „konsten och dess mysterier“ och önskar utveckla sig med hänsyn till konstnärligt arbete, hvad har han då första att göra? — Det är att märka, att vi icke anförda detta för sådana ynglingar, som af naturen äro omöjliga i förvärfvandets af konstnärlighet, utan speciellt för sådana unge män, hvilka hafva bildning och intelligens nog för att förstå, att konstnärlighet i arbetsprodukten är en utveckling af kulturen.

En högre grad af konstnärlighet i sättning är icke lätt förvärfvad; men en betydande hjälp vid detta förvärfvande är anlåtandet af god teknisk litteratur äfvensom ett samvetsgrant studium af framstående fackmäns metoder och idéer.

Att utveckla smaken för goda böcker, goda målningar, illustrationer o. d. har alltid befunnits vara af ett välgörande inflytande på den typografiske nybörjarens håg och uppfattning. Och riklig materiel för detta ändamål finnes i förstklassiga illustrerade arbeten samt i bibliotek, muséer, på utställningar m. m. Ett omsorgsfullt studium af framstående och artistiska sättningsprof och typografiska arbeten underlättar i hög grad kunskapen om de olika stilriktningarna; en kunskap som är sällsynt hos accidenssättare — sällsyntare än hvad som på grund af omständigheterna borde vara fallet. (Forts.)

Invalidfonden. — Vanhuusrahisto.

Nya Pressens tr. — Pya Pressenin kirjap. 22: — Simeli tr. — Simeliuksen kirjap. 9: 55
Centraltr. — Sentraalip. 9: —
Finska Literaturs. tr. — Suomal. Kirjall.
Seuran kirjap. 2: 20
Tilgmanns tr. — Tilgmannin kirjap. 1: 75
Weilin & Göös' tr. — Weilin & Göösin kirjap. 1: 50
Frenckells tr. — Frenckellin kirjap. 1: 36
Salzensteins tr. — Salzensteinin kirjap. 1: 28
Petterssons tr. — Petterssonin kirjap. 1: 10
Päivälehtis tr. — Päivälehtien kirjap. —: 96
Susij Suometar. —: 95
Arvidsons tr. — Arvidsonin kirjap. —: 06
Senatens tr. — Senaatin kirjap. —: 01
Hufvudstadsbladets tr. — Hufvudstadsbladetin kirjap. —: —
Typografernes förening. — Kirjall. yhd. —: 15
Summa 51: 87

Helsingissä 1897.

J. Simeliuksen perillisten kirjapaino osakeyhtiö.